

domovinu' i njene stanovnike, s kojima su ostale praktički do kraja svojih snaga. Spominjanje njihova poštenog i zaslužnog rada, posvećenog potrebama muslimanski i drugih žena u Bosni i Hercegovini, valja smatrati za čin povijesne pravde i izraz priznanja.«

Damir Agičić

ANTON SCHERER, Deutschland und Österreich in der öffentlichen Meinung der BR Jugoslawien und Kroatiens von heute, Danubio – Suevia 5, Donaueschinger Beiträge 95, Graz 1994., 67 str.

Dr. Anton Scherer (Obrovac, Bačka, 1922.), povjesničar, povjesničar književnosti, biograf i bibliograf, još od studentskih dana (1942–47.) u Beču, Berlinu, Innsbrucku i Grazu (germanistika, slavistika, povijest, geografija, etnologija i filozofija) prati i izučava povijest jugoistočne Europe, napose slavenskog juga. U austrijskim i njemačkim stručnim krugovima Scherer je poznat (prvenstveno) kao iskazani istraživač povijesti i kulture nijemstva na europskom jugoistoku.

Najnoviji Schererov rad »Deutschland und Österreich in der öffentlichen Meinung der BR Jugoslawien und Kroatiens von heute« (Njemačka i Austrija u javnom mišljenju SR Jugoslavije i Hrvatske danas), nevelika je knjiga koja već naslovom privlači pozornost.

Autor obrađuje najzanimljivije i najvažnije trenutke, događaje i probleme (pitanja) iz najnovijih jugoslavensko (srpsko) / hrvatsko-njemačkih / austrijskih odnosa. Schererova knjiga nije puko nabranje (kronologija) tih odnosa i događaja. Rad obiluje navodima i vrlo slikovitim svrsishodnim primjerima iz dalje i bliže prošlosti koji objektivno prikazuju i osnovne smjernice i probleme hrvatsko-srpskih odnosa i sukoba od vremena nastanka Kraljevine SHS/Jugoslavije do najnovijih dana i raspada SFR Jugoslavije. Tim više, Schererova knjiga ima osobit značaj u prikazivanju odnosa i pogleda Srba i Hrvata prema Nijemcima i Austrijancima, odnosno politici Njemačke i Austrije naspram sudbonosnih događaja na prostorima bivše Jugoslavije u posljednjih nekoliko godina.

Sve to osnažuje razloge za sagledavanje i prosudbu ovoga rada. Mnoga su pitanja, protupitanja i problemi koje autor prikazuje, razmatra i tumači. Scherer govori o Njemačkoj i Austriji u videnjima srpskih povjesničara, publicista, književnika i političara. Donosi srpska tumačenja njemačke i austrijske politike naspram događaja koji su prethodili raspadu SFR Jugoslavije (secesija Slovenije i Hrvatske) te odnosa njemačkih i austrijskih političara (politike) prema Hrvatskoj, Sloveniji, Bosni i Hercegovini i SR Jugoslaviji (Srbiji). Scherer piše i o srpskim tumačenjima / propagandi o navodnom njemačko (germansko) – katoličkom bloku, pangermanizmu, Četvrtom Reichu, novom svjetskom poretku, revanšizmu, pankatolicizmu, raznim drugim navodnim izmima te o srpskim videnjima ličnosti i političke uloge Genschera, Kohla, Mocka i mnogih drugih. Autor kritički progovara i o »političarima« rata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini te njegovim uzrocima (rat u BiH naziva »tragedijom stoljeća«). Vrlo lucidno i točno, Scherer prikazuje srpske mitove od Kosovske bitke do danas, piše o srbijanskom »azijatskom kompleksu«, srpskom mentalitetu, kulturi, politici, kritici i »samokritici« (opoziciji). Izdvaja i posebno prikazuje likove i »djela« Nikole Pašića, Momčila Đujića, Vuka Draškovića, Vojislava Šešelja, Slobodana Miloševića i niza drugih nama dobro znanih. Piše i o srpskim povijesnim lažima i dezinformacijama srpske i svjetske javnosti od strane srpske politike. Zanimljiva su i Schererova tumačenja srpske ksenofobije, napose prema Nijemcima. Razmatra i ulogu i političke ineterese Velike

Britanije, SAD, Rusije i Francuske u događajima, odnosima i sukobima o kojima govori te o njihovu stavu prema politici SR Jugoslavije (Srbije). Scherer razmatra i sankcije prema SR Jugoslaviji, njihovu opravdanost, potrebu i značaj.

Naravno, autor prikazuje i hrvatski pogled i odnose Hrvata i hrvatske politike prema Austriji i Njemačkoj. Kritički progovara i prikazuje hrvatsku politiku, napose noviju i najnoviju i političare, njihov rad, pa i zablude i pogreške.

Da bi prikaz povijesnih i političkih događaja i odnosa bio razumljiv u potpunosti, autor daje psihološku, sociološku i kulturološku pozadinu. Uz to na kraju svoje studije Scherer donosi i osnovne statističke podatke o državama nastalim raspadom SFR Jugoslavije.

Vladimir Geiger

FRANZ SCHRAML, Hrvatsko ratište. Njemačko – hrvatske legijske divizije – 369., 373., 392. pješ. div. (hrv.) – njihove izobrazbene i doknadne izobrazbene postrojbe, Brkić i sin, Zaprešić 1993., 285 str, ilustr., 24 cm.

U historiografiji, vojnoj publicistici i memoaristici tek je usputno zabilježeno i nedostavno obrađeno sudjelovanje Hrvata u njemačkim jedinicama u drugom svjetskom ratu. U većini radova o drugom svjetskom ratu, povijesti Trećeg Reicha, i Nezavisne Države Hrvatske, spominju se među ostalim nenijemcima i Hrvati i hrvatske postrojbe, ali uglavnom samo registracijski. Do danas, izostalo je sustavno znanstveno istraživanje sudjelovanja Hrvata u vojnim postrojbama Trećeg Reicha od 1941. do 1945. godine. Mnoga pitanja i problemi, napose kod nas nisu dovoljno poznata, istražena i razjašnjena.

U sastavu njemačke vojske, ustrojeno je i borilo se tijekom drugog svjetskog rata u Hrvatskoj i po europskim bojištima nekoliko hrvatskih postrojbi različite veličine, snage i borbenog značaja. Stvaranje tih hrvatskih postrojbi, kao i niza ostalih nenjemačkih (legionarskih) postrojbi (Ukrajinci, Rusi, Litvanci, Armenci, Rumunji, Gruzijci, Španjolci, Francuzi, Finci, Nizozemci...) s njemačkog gledišta pokazalo se nužnim i opravdanim zbog sve većih napora njemačkih trupa na europskim ratištima. Podstrek za uspostavu legionarskih (stranih) Trećem Reichu savezničkih postrojbi, došao je sa njemačke strane. Hrvatska je vlada na njemačku inicijativu izjavila spremnost za ustrojstvo takvih postrojbi.

Posebne dobrovoljačke postrojbe hrvatskog Domobranstva, stvorene su iz redova pješaštva, zrakoplovstva i mornarice. Hrvatske postrojbe sudjelovale su u borbama na Istočnom bojištu pod njemačkim vojnim zapovjedništvom. Od pješaštva je ustrojena »Pojačana hrvatska 369. pješačka pukovnija«, kao i posebne (u svrhu popunidbe) »Doknadne bojne hrvatske legije«. S istom svrhom ustrojena je i »Hrvatska 370. pješačka pukovnija«. Hrvatsko zrakoplovstvo postrojilo je dva dobrovoljačka jata za Istočno bojište, jedno lovačko, drugo bombardersko (Legija zrakoplovstva NDH). Mornarica je dala hrvatsku pomorsku legiju (tzv. Crnomorski sklop) koja je djelovala na Crnom i Azovskom moru.

U sastavu Wehrmachta ustrojene su tijekom drugog svjetskog rata tri hrvatske legionarske divizije, i to: 369. pješačka (»Vražja«), 373. pješačka (»Tigar«) i 392. pješačka (»Plava«). Nastojeći da u nemirno područje ne mora slati nove postrojbe, a i zbog sve veće ugroženosti njemačkih trupa na Balkanu, vojno rukovodstvo Trećeg Reicha odlučilo je pomoći uspostavi jačih hrvatskih oružanih snaga. Istovremeno, da bi izbjegla prigovorima od strane Italije, Njemačka je odlučila ne naoružavati u većoj mjeri hrvatske postrojbe,